

Sijoitusopas

Mikä on ESMA?

ESMA eli Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen on riippumaton EU:n sääntelyviranomainen, jonka toimipaikka sijaitsee Pariisissa.

Yksi ESMAN tehtävistä on edistää sijoittajien suoja rahoitusallalla.

Siksi se pyrkii varmistamaan, että finanssialaa koskevia sääntöjä sovelletaan asianmukaisesti kaikkialla Euroopan unionissa.

Tavoitteena on lisätä kuluttajien luottamusta rahoitusjärjestelmään yleensä sekä parantaa rahoituspalvelujen asiakassuojaa.

Miksi ESMA on laatinut tämän oppaan?

Vaikka Euroopassa on sijoittajia suojaavaa lainsäädäntöä, kuluttajille suunnattu tiedotus - esimerkiksi tämän oppaan avulla - voi auttaa sijoittajia suojelemaan itse omia etujaan.

Opas on tarkoitettu kuluttajille, jotka ovat sijoittaneet tai aikovat sijoittaa rahoitustuotteisiin.

Suunnittelemasi sijoituksen määrästä riippumatta sinun on järkevää perehtyä saatavilla oleviin sijoitusvaihtoehtoihin. Tarjolla on paljon erilaisia sijoituspalveluja ja -tuotteita, joten sijoituspalveluja ja tuotteita valittaessa on tärkeä ymmärtää ja arvioida niihin liittyvät riskit ja hyödyt.

On myös tärkeää, että olet tietoinen omista oikeuksistasi ja siitä, mitä tietoja sijoituspalveluyritys voi sinulta kysyä tai mitä tietoja sen kuuluu sinulle antaa sen mukaan, minkä tyyppisen sijoituspalvelun tai tuotteen olet valinnut.

Oppaassa annetaan käytännön tietoa sijoittamisesta, jotta saat paremmat valmiudet toimia sijoitusmarkkinoilla. Nykyisessä lainsäädännössä taataan kuluttajille tietty vähimmäissuoja, mutta tehdäksesi järkeviä valintoja sinun on otettava aktiivinen rooli sijoitusprosessissa.

Tarjolla olevat sijoituspalvelut

Lähtiessäsi sijoittamaan sinun kannattaa miettiä valmiiksi, kuinka paljon ja minkä tyyppistä tukea tarvitset sijoituspalveluyritykseltä tai sijoituspalvelujen tarjoajalta. Näin voit keskittyä niihin yrityksiin, jotka voivat parhaiten auttaa sinua saavuttamaan tavoitteesi.

Kun sinulla on selkeä käsitys siitä, mitä haet, vältyt maksamasta tarpeettomista palveluista tai valitsemasta yritystä, joka ei pysty tarjoamaan sinulle tarvitsemaasi palvelua.

Nykyään on saatavilla seuraavia sijoituspalveluja:

Sijoitusneuvonta: Saat henkilökohtaisia suosituksia sijoitustuotteista. Nämä palvelut soveltuvat parhaiten sijoittajille, jotka haluavat tehdä itse omat sijoituspäätöksensä, mutta kokevat tarvitsevansa siihen tukea ja asiantuntija-apua.

Sijoittaminen (tai arvopaperinvälitys) ilman sijoitusneuvontaa: Pyydät sijoituspalveluyritystä ostamaan tai myymään tuotteita puolestasi tai välittämään toimeksiantosi muille toteutettavaksi ilman neuvontaa. Nämä palvelut sopivat parhaiten kokeneille tai varmoille sijoittajille, jotka kykenevät itsenäisesti keräämään ja arvioimaan tuotteita koskevia tietoja ja tekemään sijoituspäätöksiä ilman ulkopuolista apua. Internetissä on tarjolla yhä enemmän tämän tyyppisiä palveluja.

Omaisuudenhoito: Sijoituspalveluyritys hoitaa sijoituksia puolestasi ja luotat sen päätöksiin ja valintoihin. Se ei ole joka kerta yhteydessä sinuun tehdessään sijoituksia puolestasi. Sillä on kuitenkin velvollisuus lähettää säännöllisin väliajoin raportteja puolestasi tekemistään liiketoimista. Omaisuudenhoidopalvelut sopivat parhaiten sijoittajille, jotka haluavat antaa sijoituksensa muiden hoidettaviksi.

Mitä kysymyksiä sinulle esitetään, kun pyydät sijoitusneuvontaa tai omaisuudenhoidopalveluja?

Kun saat sijoitusneuvontaa tai omaisuudenhoidopalvelua, luotat sijoituspalveluyritykseen enemmän kuin silloin, kun teet liiketoimia ilman sijoitusneuvontaa. Siksi sinun on voitava luottaa siihen, että yritys ymmärtää yksilölliset tarpeesi ja olosuhteesi suositellakseen sinulle soveltuvia tuotteita tai ostaakseen ja myydäkseen niitä puolestasi.

Sijoituspalveluyrityksen on tärkeää saada sinusta mahdollisimman täydelliset ja oikeat tiedot, jotta se voi suositella tai valita sinulle soveltuvia tuotteita. On oman etusi mukaista antaa yritykselle oikeat, ajantasaiset ja täydelliset tiedot. Sinun kannattaa myös pitää yritys ajan tasalla kaikista tilanteessasi tapahtuvista merkittävistä muutoksista. Yritys on velvollinen käsittelemään tietojasi luottamuksellisina.

Sijoituspalveluyrityksen on esitettävä sinulle useita kysymyksiä voidakseen selvittää, mitkä tuotteet sopivat sinulle (ns. **soveltuvuusarviointi**). Kysymykset koskevat sijoitustavoitteitasi, taloudellista tilannettasi sekä sijoituskokemustasi ja -tietämystäsi. Yritys muotoilee suosituksensa vastaustesi perusteella.

Sijoitustavoitteet: sijoitustavoitteitasi voidaan selvittää esimerkiksi seuraavilla kysymyksillä:

- sijoituksen tarkoitus: pyrit esimerkiksi saamaan tuottoa sijoituksestasi (esim. säännölliset osingot tai korot), kasvattamaan sen arvoa (pääoman arvonnousu sijoitusajan päätyttyä) tai turvaamaan sijoittamasi pääoman; nämä tiedot liittyvät myös *riskinottohalukkuutesi* ja riskiprofiiliisi
- sijoituksen määrä
- suunniteltu sijoitusaika: tämä on tärkeä tieto etenkin ostettaessa tuotteita, joiden myynti ennen sovittua erääntymisaikaa voi olla vaikeaa tai siitä voi aiheutua kuluja, mutta myös verotussyistä (tuotteen verotus voi esimerkiksi olla sidoksissa sen omistusaikaan)
- riskinottohalu ja riskiprofiili: sijoituspalveluyrityksen on tärkeää tietää, haluatko sijoittaa mahdollisimman riskittömästi vai riskipitoisesti, jolloin suuremman tuoton mahdollisuus merkitsee samalla suuremman tappion mahdollisuutta.

Taloudellinen tilanne: taloudellista tilannettasi voidaan kartoittaa kysymyksillä, jotka koskevat tuloja, varallisuutta, velkoja ja muita taloudellisia sitoumuksia. Tässä yhteydessä saatetaan tiedustella seuraavia seikkoja:

- omaisuus (esimerkiksi käteisvarat pankissa, kiinteistöt ja muut sijoitukset); yrityksen olisi tarvittaessa kerättävä myös tietoa tämän omaisuuden käytettävyydestä ja siihen mahdollisesti liittyvistä ehdoista, lainoista, vakuuksista ja muista rajoituksista
- velat ja muut säännölliset taloudelliset sitoumukset (esimerkiksi vuokrat,

koulumaksut, henkivakuutukset)

- säännöllisen tulon ja kokonaistulon määrä riippumatta siitä, onko tulo vakainaista tai tilapäisluontoista, ja tulonlähde (esimerkiksi ansiotulo, eläketulo, sijoitustulo ja vuokratuotot)
- terveydenhoitojärjestelyt
- eläkesäästöt
- työllisyystilanne
- siviilisäätö
- perhetilanne (perhetilanteen muutokset; esimerkiksi uuden lapsen syntymä tai se, että lapsi aloittaa korkeakouluopinnot, saattavat vaikuttaa taloudelliseen tilanteeseesi).

Sijoituskokemus ja -tietämys: rahoitusmarkkinoiden ja -tuotteiden tuntemusta ja kokemusta voidaan selvittää kysymyksillä, jotka liittyvät

- tuntemiisi palveluihin, liiketoimiin ja tuotteisiin
- aiempien liiketoimiesi luonteeseen, suuruuteen ja lukumäärään
- koulutukseen
- ammattiin tai aiempaan ammatinharjoittamiseen.

Nämä luettelot eivät ole tyhjentäviä. Sinulle voidaan esittää myös muita kysymyksiä. Laki velvoittaa sijoituspalveluyrityksen pyytämään sinulta tietoja. Kerättävien tietojen laajuus riippuu siitä, millainen asiakas on kyseessä, tarjottavan palvelun sisällöstä ja laajuudesta sekä suunnitellun tuotteen tai liiketoimen tyyppistä, myös sen monimutkaisuudesta ja riskeistä.

Muista, että on oman etusi mukaista antaa sijoituspalveluyritykselle mahdollisimman kattava käsitys henkilökohtaisesta tilanteestasi ja tavoitteistasi. Näin yrityksellä on tarvittavat tiedot asianmukaisten suositusten antamiseen. Henkilötietosi ja yksityisyytesi luonnollisestikin suojataan voimassa olevien tietosuojasäännösten mukaisesti.

Jos neuvontaa tai omaisuudenhoitoa tarjoava yritys ei saa tai ei pysty hankkimaan tarvittavia tietoja arvioidakseen tuotteiden sopivuutta, se ei voi antaa suosituksia eikä tehdä päätöksiä puolestasi. Jos annat vain rajoitetusti tietoa tai jos tiedot ovat virheellisiä, se vaikuttaa sinulle tarjottavan palvelun luonteeseen.

Mitä kysymyksiä sinulle esitetään, jos et pyydä sijoitusneuvontaa?

Jos pyydät sijoituspalveluyritystä ostamaan tai myymään rahoitusvälineitä ilman neuvontaa tai omaisuudenhoitopalveluja, yrityksen on selvitettävä, miten tarkoituksenmukainen tuote on sinulle (**tarkoituksenmukaisuusarviointi**). Sillä pyritään varmistamaan, että olet tietoinen tällaisen palvelun vaikutuksista ja riskeistä.

Osana tarkoituksenmukaisuusarviota yrityksen on esitettävä sinulle joitakin kysymyksiä sijoituskokemuksestasi ja -tietämyksestäsi arvioidakseen, soveltuuko tuote sinulle. Kysymykset voivat liittyä esimerkiksi

- tuntemiisi palveluihin ja tuotteisiin
- aiempien liiketoimiesi luonteeseen, suuruuteen ja lukumäärään
- koulutukseesi
- nykyiseen tai aiempaan ammattiisi

Näiden kysymysten tarkoituksena on ennen muuta selvittää, onko sinulla tarvittava sijoitustuntemus ja -kokemus ymmärtääksesi sijoitukseen liittyvät riskit.

Jos sijoituspalveluja tarjoava yritys toteaa, että sinulla on tarvittava tietämys ja kokemus ymmärtääksesi sijoitukseen liittyvät riskit, se voi jatkaa valitsemasi liiketoimen toteuttamista.

Jos yritys sen sijaan katsoo, että sinulla ei ole tarvittavaa tietämystä ja kokemusta, saat siltä varoituksen. Siinä todetaan, että yritys ei pidä ehdotettua liiketointa tarkoituksenmukaisena tai että tiedot eivät riitä tarkoituksenmukaisuuden toteamiseksi. Jos vaadit liiketoimen jatkamista, sinun on hyväksyttävä riskit.

Mitä kysymyksiä sinun kannattaa esittää itsellesi ja sijoituspalveluyritykselle?

Älä arkaile esittää kysymyksiä ennen sijoituspäätöksen tekemistä (saamiesi neuvojen perusteella tai ilman neuvontaa). Muista, että kyse on sinun rahoistasi.

Yrityksen on annettava tietoja itsestään, sitä valvovasta viranomaisesta ja palveluista, joita sillä on lupa tarjota. Näiden tietojen tarkoituksena on antaa asiakkaalle käsitys palvelujen luonteesta, tarjolla olevista tuotteista ja niihin liittyvistä riskeistä. Älä koskaan epäröi tarkistaa näitä tietoja. Kannattaa aina kysyä, jos jokin jää epäselväksi tai jos et ymmärrä jotain ja koet tarvitsevasi lisätietoa.

Pyydä tietoja tuotteesta ja siihen liittyvistä riskeistä

Koska teet sijoituspäätökset itse, sinun on tärkeää varmistaa, että ymmärrät erityyppisiin sijoitustuotteisiin liittyvät edut, haitat ja riskit. Saat tietoa tuotteiden luonteesta ja niihin liittyvistä riskeistä ja kuluista. Näihin tietoihin sisältyy esimerkiksi kuvaus tuotteiden riskeistä ja mahdollisista hinnan tai arvon vaihteluista. Tiedon määrä riippuu tuotteen tyypistä, monimutkaisuudesta ja riskiprofilista.

Muista, että sijoittamiseen liittyy aina taloudellisia riskejä: mitä suurempi riski, sitä todennäköisemmin voit menettää sijoittamasi pääoman osittain tai kokonaan. Siksi on tärkeä selvittää, mitä sijoitusvaihtoehtoja on tarjolla ja miten erityyppiset rahoitusvälineet tuottavat. Riskit ja tuottomahdollisuudet vaihtelevat merkittävästi tuotteesta riippuen.

Pyydä tietoja palkkioista, kuluista ja maksuista

Sijoitusneuvonta ja omaisuudenhoito eivät ole ilmaisia. Kun haet neuvonta- tai omaisuudenhoitopalveluja, kysy yritykseltä,

paljonko se veloittaa palveluistaan aluksi ja myöhemmin.

Sinun on tärkeä tietää, mitä kannustimia yhtiö saa palveluistaan, joten pyydä yritykseltä selvitys niistä. Kysy esimerkiksi, saako se välityspalkkioita, provisioita tai muita rahallisia etuja sinulle suosittelemiensa tai puolestasi sijoittamiensa tuotteiden liikkeeseenlaskijoilta. Tämä auttaa myös arvioimaan, tarjoaako yritys neuvontaa ja omaisuudenhoitopalvelua riippumattomasti.

- Kulut ja maksut vaihtelevat tuotteittain. Joistakin tuotteista, kuten osakkeista ja joukkolainoista, veloitetaan tavallisesti kertaluonteinen palkkio heti oston tai myynnin toteutuessa.
- Muista tuotteista (esim. sijoitusrahastot) peritään sekä tapahtumakohtaisia kertapalkkioita että toistuvia maksuja. Maksut selitetään yksityiskohtaisesti rahaston esitteessä, johon kannattaa tutustua ennen sijoittamista.
- Lisäksi useimpien sijoitustuotteiden säilytyksestä peritään sijoittajalta yleensä *säilytysmaksu*.

Pyydä tietoja yrityksestä

Sijoituspalveluyrityksellä on oltava toimilupa. Jos yrityksellä ei ole toimilupaa sijoituspalvelujen tarjoamiseen, se ei saa tarjota niitä eikä harjoittaa alan liiketoimintaa.

Varmista aina, että yrityksellä on toimilupa maassasi. Voit tarkistaa sen osoitteesta <http://www.esma.europa.eu/page/Investment-Firms> tai kansallisen valvojan verkkosivustolta.

Pyydä tietoja omaisuudenhoidosta

Kun olet pyytänyt yritystä hoitamaan sijoituksia puolestasi (omaisuudenhoito), voit odottaa saavasi tietoja siitä, minkä tyyppisiä tuotteita tai liiketoimivia sijoitussalkkuusi voi sisältyä, kuvauksen hoitotavoitteista ja riskitasosta sekä tietoja arvostusmenetelmistä ja siitä, miten usein sijoituksiasi arvostetaan. Selvitä myös, miten salkkuusi tuotto lasketaan.

Pyydä tietoja sijoitustesi kehittymisestä

Kysy yritykseltä, kuinka usein saat asiakasraportteja ja mitä ne sisältävät. Näin sinun on helpompi ymmärtää raportteja niiden saavuttua. Pyydä yritykseltä asiakassuhteen aikana aina ajantasaiset tiedot sijoitustesi tuotosta ja tarkastele tarvittaessa yhdessä yrityksen edustajan kanssa, vastaavtko tulokset odotuksiasi ja tavoitteitasi. Ovatko sijoitukset niin tuottoisia kuin sinun annettiin ymmärtää?

Pyydä tietoja toimeksiantojen toteutustavan periaatteista

Yrityksen on toteutettava rahoitusvälineen ostoa tai myyntiä koskeva toimeksianto siten, että tulos on kannaltasi paras mahdollinen. Toimeksiantojen toteutustapaa koskevissa periaatteissa selvitetään, miten ja missä yritys toteuttaa toimeksiantoja ja mitkä tekijät vaikuttavat toteutuspaikan valintaan.

Pyydä tietoja eturistiriitojen hallinnan periaatteista

Yrityksen tulee toimia parhaan etusi mukaisesti. Siksi sillä on oltava käytössään tehokkaat järjestelyt etujasi vaarantavien ristiriitojen estämiseksi.

Muita tietoja

Ennen sijoittamista on järkevää varmistaa, että olet tietoinen menettelyistä siltä varalta, että joudut tekemään valituksen yrityksestä tai hakemaan korvausta.

Esimerkiksi ESMAn sivustolla (<http://www.esma.europa.eu/content/Welcome-Investor-Corner>) ja FIN-NET-verkoston sivustolla (http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/index_en.htm) on tietoa sijoittajien korvausrahasoista (tai valitusmenettelyistä).

Muista, että lain mukaan kaiken sijoituspalveluyritykseltä saamasi tiedon on oltava asiallista ja selkeää eikä se saa olla harhaanjohtavaa. Tiedot eivät saa olla yksipuolisia eivätkä vähentää tai hämärtää tärkeiden ehtojen, lausumien tai varoitusten ymmärrettävyyttä. Jos et ymmärrä sinulle annettuja tietoja, pyydä lisätietoa.

Tee muistiinpanot jokaisesta sijoituspalveluyrityksen kanssa käymästäsi keskustelusta, myös kaikista kysymyksistä ja vastauksista. Kirjoita muistiin myös, mitä päätöksiä teit niiden perusteella. Jos jokin menee vikaan ja haluat valittaa, muistiinpanot voivat auttaa sinua näyttämään toteen, mitä on puhuttu puolin ja toisin.

Lopuksi

Jokaisen sijoittajan on aloitettava alkeista. Ennen kuin alat tehdä sijoituspäätöksiä, selvitä itsellesi, mitkä ovat tärkeimmät taloudelliset tarpeesi ja tavoitteesi. Auta sijoituspalveluyritystäsi ymmärtämään sijoitustavoitteesi, taloudellinen tilanteesi sekä rahoitustuotteiden ja -markkinoiden tuntemuksesi ja kokemuksesi.

Olipa sinulla vähän tai paljon varoja, tärkeintä on, että olet selvillä omista mahdollisuuksistasi ja oikeuksistasi. Muista aina kysyä, jos olet epävarma.